

หลักสูตรอาเซียนเพื่อการรู้อาเซียน ASEAN LITERACY CURRICULUM

สำลี ทองธิว¹

Sumlee Thongthiew

บทคัดย่อ

การพัฒนาหลักสูตรอาเซียนเพื่อการรู้อาเซียน จำเป็นที่ผู้จัดทำต้องมีความรู้ความเข้าใจข้อมูลพื้นฐานของประเทศสมาชิกอาเซียนในเบื้องต้น จากนั้นต้องพิจารณาระดับความสำคัญของความรู้ความเข้าใจที่ต้องการในหลักสูตรนั้นๆ ว่าเป็นอย่างไร มีเป้าหมายอย่างไร แล้วจึงดำเนินการพัฒนาหลักสูตร โดยกำหนดรูปแบบของหลักสูตร กระบวนการพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรที่สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้ จึงจะสามารถพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและมีความสุขในสังคมอาเซียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของพันธสัญญาระหว่างหลักสูตรกับผู้เรียน และกับสังคม (ASEAN) พร้อมเนื้อหาและข้อมูลที่จำเป็นซึ่งผู้เขียนได้นำเสนอไว้แล้วเป็น 4 ระดับในบทความฉบับนี้

Abstract

The development of ASEAN Literacy Curriculum requires basic knowledge and understandings of ASEAN member countries at the first start. Then considering the levels of knowledge and understandings as well as the goal needed by the curriculum have to be made. Based on these, the curriculum will be constructed with the appropriate model, process and components and able to lead ASEAN people to live together with peace and happiness. The author has also proposed 4 levels of commitments among curriculum and learners and ASEAN society included with necessary content and information on curriculum construction in the article.

¹ รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

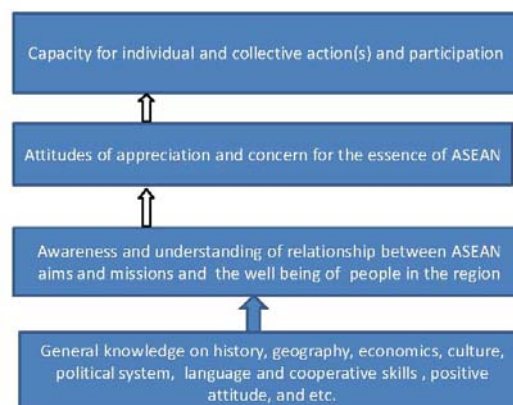
การรู้อาเซียนคืออะไร

ก่อนที่จะทำการพัฒนาหลักสูตรอาเซียนเพื่อการรู้อาเซียนได้ นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องทำความเข้าใจ ต้องให้ความหมายกับคำว่า **การรู้อาเซียน (ASEAN Literacy)** ให้ได้เสียก่อนเป็นอันดับแรกที่ต้องเน้นเรื่อง **การรู้อาเซียน** แทน **ความรู้ความเข้าใจเรื่องอาเซียน** ทั่วไปก็เนื่องจากการที่ผู้เรียนจะสามารถทำความเข้าใจ และนำความรู้หรือข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียนไปเป็นพื้นฐานในการทำงานที่เกี่ยวข้องที่มีความหมายกับตัวเองและกับสังคมที่ตนอยู่ได้นั้น จะต้องมีการรู้อาเซียน ไม่ใช่มีความรู้หรือแม้แต่ว่าความเข้าใจในข้อมูลทั่วไปของประเทศสมาชิกในอาเซียนเท่านั้น ดังนั้นคำตอบของคำถามที่ว่าหลักสูตรอาเซียนทั่วไป แตกต่างจากหลักสูตรเพื่อการรู้อาเซียนอย่างไร ก็น่าจะอยู่ที่ประเด็นข้างต้นนี้เอง กล่าวโดยสรุปคือหลักสูตรอาเซียนเป็นหลักสูตรที่เน้นให้รายละเอียด ข้อมูล หรือความรู้เกี่ยวกับประเทศสมาชิก ซึ่งน่าจะครอบคลุมเรื่องสังคม วัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ การเมือง ภาษา ฯลฯ ในขณะที่หลักสูตรการรู้อาเซียนเน้นที่การทำให้ผู้เรียนเห็นถึงความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงระหว่างข้อมูลเหล่านี้กับตนเอง กับสังคมและกับประเทศของตน ทำความเข้าใจในระดับที่มีความหมายกับตนเองได้มากขึ้น กล่าวคือมีความรู้ มีข้อมูลเกี่ยวกับประเทศเหล่านี้แล้ว จะเอาความรู้ความเข้าใจเหล่านี้ไปทำอะไรต่อ จะเอาข้อมูลส่วนใด ส่วนไหนไปทำ

อะไรต่อ จะคิดอย่างไร จะลงมือทำในสิ่งที่เกี่ยวข้องอย่างไรกับการพัฒนาตนเอง และการพัฒนาผู้อื่น ฯลฯ กล่าวสั้นๆ ก็คือหลักสูตรอาเซียนที่ปูความรู้พื้นฐานให้กับผู้เรียนมีผู้สร้างแล้ว ดีแล้ว แต่เราน่าจะก้าวข้ามการพัฒนาหลักสูตรขั้นนั้นได้แล้ว ต้องเริ่มให้ผู้เรียนรู้จักกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสะท้อนกลับ คิดเชื่อมโยง และคิดสร้างสรรค์ได้แล้ว

ในส่วนต่อไป จะเป็นการแนะนำให้รู้จักว่าการรู้อาเซียนมีกี่ระดับ แต่ละระดับมีรายละเอียดอย่างไร เพื่อจะได้เลือกพัฒนาหลักสูตรได้ตรงตามระดับที่เกี่ยวข้อง ระดับสูงสุดคือระดับที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มีการรู้อาเซียน ส่วนระดับล่างๆเป็นระดับที่สำคัญเนื่องจากเป็นฐานของการสร้างความเป็นผู้มีการรู้อาเซียน สำลี ทองธิว (2555) ในรายงานการวิจัยเปรียบเทียบการจัดหลักสูตรอาเซียนศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในสิบประเทศ (ไทย ลาว พม่า เขมร เวียดนาม สิงคโปร์ บรูไน มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์) ภายใต้ทุน JSPS ที่ได้รับความร่วมมือจากนักวิจัยท้องถิ่นในสิบประเทศเก็บข้อมูลรายละเอียดรายวิชาและการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนความเข้าใจและความรู้ที่เกิดจากการเรียนหลักสูตรหรือรายวิชาเหล่านี้ ในรายงานการวิจัยฉบับนี้ สำลี ทองธิวได้นำเสนอระดับการรู้อาเซียนไว้ 4 ระดับด้วยกัน โดยได้ประมวลหลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่ว่าด้วยการรู้ (Literacy) ทั้งหลายทั้งหมด โดยเฉพาะการรู้สิ่งแวดล้อม

The 4 components of the state of ASEAN literacy

ระดับที่หนึ่ง ความรู้ความเข้าใจข้อมูลพื้นฐานในแง่ประวัติศาสตร์ สภาพภูมิศาสตร์ พื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม ตลอดจนประวัติความเป็นมาและความสัมพันธ์ของประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียน โดยข้อมูลพื้นฐานที่ว่านี้ครอบคลุมถึงข้อมูลเกี่ยวกับหลักการที่มาและเป้าหมายของการรวมกลุ่มประเทศเข้าเป็น ASEAN และสนธิสัญญาต่างๆ ที่กลุ่มประเทศต่างๆ ทำไว้ร่วมกัน นอกจากให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประเทศในกลุ่มอาเซียนแล้ว ยังต้องเป็นการให้ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของประเศนั้นๆ ด้วย นั่นคือต้องรู้ว่าขณะนี้เขากำลังทำอะไรอยู่ ความสามารถและศักยภาพของเขาคืออะไร ที่สำคัญคือต้องรู้ว่าความเคลื่อนไหว และศักยภาพของเขามีความสัมพันธ์เกี่ยวกับตัวของเราอย่างไรได้บ้าง มีความเกี่ยวข้องกับการช่วยสนับสนุนให้บรรลุเป้าหมายการรวมกลุ่มอาเซียนได้หรือไม่ อย่างไร

ระดับที่สอง เป็นระดับที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม การเรียนรู้ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสิ่งที่ผู้เรียนกำลังเรียนอยู่มีความหมายต่อตัวผู้เรียนมีความสำคัญและเชื่อมโยงกับตัวของผู้เรียน ระดับที่สองของการรู้อาเซียน จึงเป็นเรื่องของความสามารถในการเชื่อมโยงเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายที่เป็นหัวใจของการรวมกลุ่มอาเซียน และสนธิสัญญาอาเซียนฉบับต่างๆ กับประเทศไทย กับสังคมที่ตนอยู่ และโดยเฉพาะกับตนเองมองเห็นแนวทาง ในการทำให้ตนเอง สังคมที่ตนอยู่ และประเทศไทยบรรลุเป้าหมายนั้น และมีส่วนผลักดันให้เป้าหมายของอาเซียนบรรลุผล ในภาพรวม

ระดับที่สาม การตระหนักถึงปัญหา และกรณีพิพาทต่างๆ ที่กำลังเกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน และผลกระทบของปัญหาเหล่านั้นต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศไทยและของภูมิภาคอาเซียน ในภาพรวม ผลกระทบต่อความมั่นคงและความปลอดภัยของคนไทยและทุกคนในภูมิภาค และ

ผลกระทบต่อเสรีภาพและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ ซึ่งตามกรอบแนวคิดสำคัญๆ ด้านหลักสูตรยอมรับว่าการจัดการศึกษาในระดับที่สามของการรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้นไม่สามารถเกิดขึ้นภายในบริบทโรงเรียน และในห้องเรียนได้ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในระดับที่สามจึงต้องเป็นการเรียนรู้ และการสังเกตการฝึกทำงาน ช่วยงานในหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกรณีปัญหาต่างๆ อาทิเช่น กรมการอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ UNICEF ฯลฯ

ระดับที่สี่ เป้าหมายสุดท้ายที่สำคัญที่สุดของการสะท้อนการรู้อาเซียน (ASEAN Literacy) ของผู้เรียนและสะท้อนให้เห็นว่า หลักสูตรที่สามารถนำพาผู้เรียนไปสู่การรู้อาเซียนในระดับที่สี่ได้นั้นต้องเป็นหลักสูตรที่พัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถนำความรู้ที่ประมวลได้จากการเรียนการสอนไปสู่การปฏิบัติจริงได้ สามารถทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนในการทำให้เป้าหมายการรวมกลุ่มอาเซียนบรรลุจุดหมายปลายทางที่ระบุไว้ได้ กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่ซับซ้อน เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมคนจากการเน้นการพัฒนาตนเอง และประเทศให้มั่งคั่ง มั่นคง สร้างศักยภาพการแข่งขันกันเองและแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อช่วงชิง ดักตวงผลประโยชน์เข้าตนเอง ไปเป็นการสร้างความแข็งแกร่งให้กับตนเอง เพื่อสามารถช่วยตนเอง ฟังพาดตนเองอย่างมีคุณภาพ และสามารถพัฒนาความแข็งแกร่งนั้นให้เป็นเป็นที่พึ่งของคนอื่นได้ การรู้อาเซียนในระดับที่สี่นี้ ไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพได้ภายใต้การจัดการศึกษาในระบบเพียงหน่วยเดียว (จัดสอนในรายวิชาสังคมศึกษาหรือจัดบูรณาการสังคมศึกษาเข้ากับรายวิชาภาษาต่างประเทศ แต่ต้องการการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัยที่มีสังคมเป็นฐาน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสื่อมวลชนทุกประเภท ในลักษณะที่เรียกว่า social marketing

จุดหมายปลายทางหลักของการรู้อาเซียนในระดับที่สี่ เป็นเรื่องของการนำความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ทั้งหลายทั้งมวลที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนรู้ (ทั้งในหลักสูตร และจากการเรียนรู้ในระดับกว้างออกไป) ไปเปลี่ยนเป็นการกระทำ ลงมือปฏิบัติในชีวิตจริง การปฏิบัติใช้ในที่นี้ครอบคลุมการกระทำของตนเอง การร่วมมือกันระหว่างกลุ่มคน ระหว่างคนกับองค์กรระหว่างประเทศ ฯลฯ ทำการสร้างเครือข่าย ร่วมมือเข้าเป็นเครือข่ายกับหน่วยงานที่กำลังทำงานในเรื่องการสร้างความรู้ สร้างความแข็งแกร่งให้กับภาวะเศรษฐกิจของส่วนรวม กำลังสร้างความมั่นคงและความเข้าใจให้เกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน ฯลฯ ประเด็นสำคัญในการลงมือกระทำ หรือการปฏิบัติการใดๆ ในระดับที่สี่นี้อยู่ที่การระบุเป้าหมายที่ชัดเจนของการกระทำ วิเคราะห์เป้าหมายด้วยว่าสอดคล้อง ไปในทิศทางเดียวกับหัวใจของการรวมกลุ่มอาเซียนหรือไม่ อย่างไร กล่าวคือจะทำอะไรทั้งคนของเราเอง และคนในประเทศต่างๆ จะสามารถร่วมมือกัน สร้างความมั่งคั่ง มั่นคง ปลอดภัยให้กับภูมิภาคนี้ และจะต้องทำอะไรถ้าเกิดมีประเทศใดประเทศหนึ่งกระทำการในสิ่งที่แปลกแยกไปจากข้อตกลง ร่วมกัน

เมื่อมาถึงจุดนี้ เราอาจจะต้องวิเคราะห์ว่า “หลักสูตรอาเซียน” ที่กำลังพัฒนาและใช้กันอยู่ขณะนี้โดยหน่วยงานจำนวนหนึ่ง มีโรงเรียน กระทรวงศึกษา มหาวิทยาลัย หรือแม้แต่กรม กองต่างๆ ภายในสังกัด กพ. (การพัฒนาข้าราชการสู่ประชาคมอาเซียนเข้าสู่การประชุม ก.พ. ครั้งที่ 1/2554 เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2554) อาทิ กำลังให้ความรู้เกี่ยวกับอาเซียนในระดับใดของบันไดการรู้อาเซียนที่นำเสนอไว้ข้างต้น เราสามารถระบุเป้าหมายหรือจุดหมายปลายทางของผู้ผ่าน “หลักสูตรอาเซียน” ดังกล่าวได้หรือไม่ ถ้าได้เป้าหมายนั้นคืออะไร แต่ที่สำคัญคือให้ดูว่าเป้าหมายเหล่านี้สอดคล้อง และสะท้อนหัวใจของการรวมกลุ่มอาเซียนได้มากน้อยเพียงไร

การพัฒนาหลักสูตรอาเซียนเพื่อการรู้อาเซียน

รายละเอียดในหัวข้อนี้แบ่งเป็นสามตอนด้วยกัน ตอนแรกเป็นการตกลงกันว่าด้วยเรื่องความหมายของคำว่าหลักสูตร บทบาทและหน้าที่ของหลักสูตร ตอนที่สองเป็นเรื่ององค์ประกอบหลักๆ ของหลักสูตรซึ่งหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรแบบใด ประเภทใดและระดับใดจะต้องมี ซึ่งหลักสูตรอาเซียนเพื่อการรู้อาเซียนก็จะต้องมีองค์ประกอบเหล่านี้ด้วยเช่นกัน ตอนที่สามเป็นเรื่องของกระบวนการและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรซึ่งการพัฒนาหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรใดก็จะต้องผ่านกระบวนการพัฒนาลำดับคลึงกัน ส่วนที่แตกต่างจะอยู่ที่รายละเอียดของแต่ละขั้น กระบวนการพัฒนาซึ่งจะพยายามสรุปประเด็นหลักๆ ที่แตกต่างกันให้เห็นพอเป็นสังเขปต่อไป

ความหมาย มีนักหลักสูตรและนักการศึกษาจำนวนมากได้ให้คำจำกัดความของคำว่าหลักสูตรไว้ ความหมายหลักๆ มีดังนี้

หลักสูตร หมายถึง รายละเอียดของเนื้อหาสาระเฉพาะที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบและต้องถ่ายทอดให้กับผู้เรียน เมื่อผู้เรียนเรียนจบเนื้อหาสาระเหล่านั้นแล้วก็ถือว่าเรียนจบหลักสูตร

หลักสูตร หมายถึง การร้อยเรียงรายวิชาหลัก รายวิชาเลือกแบบต่างๆ ที่ต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนเพื่อให้จบตามข้อกำหนดการเรียนรู้ หมายถึงมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้เป็นเป้าหมายของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้และพิสูจน์ว่าสามารถบรรลุ ผ่านตัวชีวิตที่ระบุดังความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ต่างๆ และ

หลักสูตรหมายถึงเป้าหมายการเรียนรู้ที่เกิดจากพันธสัญญาระหว่างผู้พัฒนาหรือผู้จัดทำหลักสูตรกับผู้เรียนหรือกับสังคม ซึ่งจะต้องพิสูจน์ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ว่าผู้เรียนได้บรรลุตามพันธสัญญานั้นๆ โดยเป็นที่ยอมรับของสังคมและผู้เรียนที่เป็นคู่สัญญาของหลักสูตรนั้น ในที่นี้หลักสูตรอาเซียนเพื่อการรู้อาเซียนจะยึดความหมายของคำว่าหลักสูตรตามนัยสุดท้ายนี้

องค์ประกอบ โดยภาพรวมแล้วหลักสูตรแต่ละหลักสูตรจะมีองค์ประกอบหลักๆ ดังนี้

องค์ประกอบแรก คือ ปณิธานหรือหลักการของหลักสูตรที่เป็นตัวบ่งชี้ หรือสะท้อนให้เห็นถึงกรอบแนวคิด ปรัชญาที่ผู้พัฒนาหลักสูตรยึดถือเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร

องค์ประกอบที่สอง คือ เป้าหมายของหลักสูตรซึ่งเป็นภาพกว้างๆ ที่หลักสูตรคาดว่าจะเกิดขึ้นหลังจากที่ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของหลักสูตร (กลุ่มเป้าหมายในที่นี้ให้ระบุคุณสมบัติพื้นฐานของผู้เรียน และจำนวนผู้เรียน) ได้ผ่านหลักสูตรไปแล้ว หรืออาจจะตีความอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นการระบุถึงภาพรวมของคุณลักษณะที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน และผลกระทบที่จะเกิดกับสังคมส่วนรวม

องค์ประกอบที่สาม คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรซึ่งเป็นคุณลักษณะเฉพาะที่ต้องเกิดกับผู้เรียน เป็นเรื่องของความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมเฉพาะ เป็นต้น

องค์ประกอบที่สี่ คือ ความรู้ และมโนทัศน์ประสบการณ์ทั้งหลายทั้งปวงที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ มีโครงสร้างเวลาเรียนที่สอดคล้องกันและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เฉพาะ และกับเป้าหมายของหลักสูตร ทั้งยังรวมไปถึงการจัดการเรียนรู้ที่ไปในทิศทางเดียวกันกับหลักการและกรอบแนวคิดที่ระบุไว้ในหลักสูตร

องค์ประกอบที่ห้า คือ เกณฑ์ในการประเมินผลผู้เรียน วิธีการวัดและประเมินผู้เรียน

ตลอดจนเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลผู้เรียนของหลักสูตร

ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเรื่ององค์ประกอบของหลักสูตรอยู่ที่ว่าทุกคนที่ทำงานด้านหลักสูตรสามารถระบุได้ว่าหลักสูตรต้องประกอบด้วยอะไรบ้างและเมื่อวิเคราะห์หลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นจะพบองค์ประกอบเหล่านี้ในหลักสูตรนั้นๆ แม้ว่าหลักสูตรบางหลักสูตร อาทิเช่น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตร สถานศึกษา เป็นต้น มีองค์ประกอบที่นอกเหนือไป จากองค์ประกอบหลักๆ เพิ่มเติมเข้ามา ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตัวชี้วัด สมรรถนะมาตรฐานสาระ ฯลฯ ซึ่งที่จริงแล้ว ล้วนแต่เป็นส่วนประกอบย่อยขององค์ประกอบหลักหนึ่งในห้าทั้งสิ้นแต่ที่นำเสนอก็คือหลักสูตรเกือบ ทุกฉบับไม่ได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบแรก กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร (สำลี ทองธิว, 2553 : กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรแนวการถ่ายทอดสาระความรู้ กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรแนวผลลัพธ์การเรียนรู้การสอน กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรแนวนั้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรแนวพันธสัญญาระหว่างหลักสูตรกับผู้เรียน และกับสังคม กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรแนวทางเลือกใหม่มิติ) ซึ่งทำหน้าที่เป็นเข็มทิศ นำทางในการพัฒนาหลักสูตร

สรุปกรอบแนวคิดและที่มาของการพัฒนาหลักสูตรทั้งสี่มิติ

ชื่อนักการศึกษา	จุดเน้นของแนวคิด	ที่มาของความคิด	ลักษณะเฉพาะของหลักสูตร
1. Charles W.Taylor	นักการศึกษากลุ่มเน้นเนื้อหาสาระ (Intellectual specialists; Content specialists)	เจ้าของศาสตร์ที่สร้างสรรค์และสั่งสมองค์ความรู้มาตั้งแต่อดีตมุ่งมั่นที่จะถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ตลอดจนตรรกะทั้งหลายที่ได้ผ่านการคัดสรรจากเจ้าของศาสตร์เหล่านี้ให้กับคนรุ่นต่อไป ในกรณีเนื้อหาสาระในเอกสารหลักสูตรที่นักการศึกษาไทยนำมาใช้ส่วนใหญ่จะเป็นองค์ความรู้ที่ค้นพบหรือสร้างโดยเจ้าของศาสตร์จากค่ายวัฒนธรรมตะวันตก	ให้ความสำคัญต่อสาระความรู้ที่เป็นองค์ความรู้เพื่อสืบทอดความรู้เหล่านี้และเพื่อสานต่อทำให้องค์ความรู้เหล่านี้มีความมั่นคงมากยิ่งขึ้น
2. Franklin Bobbitt; Ralph Tyler; Taba; Saylor; Beauchamp; สุมิตร คุณานุการ; สังัด อุทรานันท์; ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงศ์	กลุ่มเน้นผลลัพธ์การเรียนการสอน (Scientific management specialists; Social behaviorists; Product specialists)	จากความคิดที่ว่าการศึกษาควรจะเป็นการเตรียมคนเข้าสู่การทำงานอาชีพที่มีลักษณะเฉพาะ ดังนั้นจึงต้องมีการวิเคราะห์ศึกษากระบวนการทำงาน ความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานนั้นๆ ทำให้การทำงานนั้นเป็นไปอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพเพื่อผลิตคนเพื่อสนองตอบต่องานในอาชีพนั้นๆ	ให้ความสำคัญต่อการกำหนดเป้าหมายเชิงพฤติกรรมที่วัดได้ เน้นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน เป็นพฤติกรรมที่ถูกกำหนดโดยผู้สร้างหลักสูตร และผู้มีผลประโยชน์ในอาชีพต่างๆ
3. John Dewey; G.Stanley Hall	กลุ่มเน้นกระบวนการเรียนรู้ จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับขั้นพัฒนาการของผู้เรียนและคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้เรียน (สมดุล/ขัดแย้ง) (Experiential specialists; Process specialists)	การให้ความสำคัญต่อธรรมชาติการเรียนรู้ของมนุษย์ ต่อพัฒนาการของเด็กเป็นสิ่งสำคัญที่สุดซึ่งนำไปสู่การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนที่ทำให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพตามความหมายและตามนัยที่แต่ละคนต้องการ	ให้ความสำคัญต่อการจัดเนื้อหา การเรียนการสอน ฯลฯ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในแบบและตามเป้าหมายที่ผู้เรียนสนใจและต้องการ ทั้งนี้กระบวนการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญมากกว่าตัวเนื้อหา
4. Michael Apple; Kenneth Zeichner; Lester Frank Ward; สำลี ทองธิว,อมรรัตน์ วัฒนาธร; มาเรียม ; กิตติมา ไกรพิรพรรณ	กลุ่มเน้นพันธสัญญาฯ พัฒนาโครงสร้างใหม่ทางสังคม (Social context specialists; Praxis specialists)	การให้ความสำคัญต่อบริบททางสังคม ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับที่มาของเนื้อหาสาระ เป้าหมายและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนถึงอิทธิพลของการเรียนรู้ที่มีต่อสังคม ทำให้ความหมายของการศึกษาไม่เน้นอยู่แต่เฉพาะความเจริญหรือพัฒนาการส่วนตัว หากแต่เป็นไปเพื่อความเจริญของสังคมส่วนรวม	เน้นการวิเคราะห์ ศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาที่แท้จริงในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชนชั้น ความแตกแยกทางความคิดด้านการเมือง ศาสนา วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และฯลฯ เพื่อสร้างคนรุ่นใหม่ที่ดี

สำหรับการพัฒนาหลักสูตรอาเซียนเพื่อการรู้อาเซียนนั้น กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับผู้บรรยายในฐานะนักหลักสูตรจะต้องเป็นกรอบแนวคิดที่สี่เท่านั้น นั่นคือต้องเป็นการจัดหลักสูตร-จัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อผู้เรียนและสังคมที่กำลังเคลื่อนเข้าสู่การเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของกลุ่มอาเซียน เป็นเสมือนพันธสัญญาระหว่างหลักสูตรกับผู้เรียน กับสังคม และกับปฏิญญาอาเซียน ไม่ใช่พัฒนาหลักสูตรตามกรอบแนวคิดที่เน้นเนื้อหาสาระ ทำให้ผู้เรียนมีเนื้อหา มีความรู้ความเข้าใจในทุกๆ เรื่องที่เกี่ยวกับอาเซียน แต่ขาดการพัฒนาแนวทางการเป็นสมาชิกที่มีความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ของตนเองที่มีต่อการสร้างความมั่งคั่ง แข็งแรง และปลอดภัยให้กับประชาคมอาเซียน และยิ่งไม่ใช้การพัฒนาหลักสูตรตามกรอบแนวคิดที่เน้นผลลัพธ์ของผู้เรียนตามแนวทางที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งให้นักเรียนผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัดมาตรฐานสาระ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของประเทศไทย และสามารถสอบแข่งขันกันผ่านการสอบ ONET ได้

กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรหรือขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรหลักๆ มีห้าขั้นด้วยกัน ได้แก่ 1) ขั้นการศึกษาบริบทสังคม เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของคนในสังคมหนึ่งๆ (วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง ฯลฯ) ศึกษาความต้องการจำเป็นเฉพาะที่หลักสูตรที่กำลังจะพัฒนาขึ้นจะต้องทำให้ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมต้องทำให้ผู้เรียนเข้าใจวิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นปัจจุบัน และสามารถใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพอยู่ในบริบทสังคมนั้นๆ ได้ 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร ผู้พัฒนาหลักสูตรจะกำหนดกรอบแนวคิดได้ก็ต่อเมื่อเข้าใจบริบทสังคมจากการศึกษามิติต่างๆ ของสังคมอย่างรอบด้าน เข้าถึงจุดยืนและเป้าหมายชีวิตของคนในสังคมได้แล้ว ในกรณีหลักสูตรอาเซียนนี้ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องศึกษาทำความเข้าใจอย่างรอบด้านในทุกมิติของประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน เป้าหมายการ

รวมกลุ่ม ศักยภาพและปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในแต่ละประเทศในอันที่จะทำหรือไม่ทำให้เป้าหมายที่เขียนไว้เป็นปฏิญญาร่วมกันบรรลุเป้าหมายได้หรือไม่อย่างไร ซึ่งถ้าผู้พัฒนาหลักสูตรยังไม่ได้ศึกษาวิจัยมีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่รอบด้านและรัดกุมพอ คงทำให้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรในขั้นนี้ผ่านได้ยาก (กฎหมายว่าด้วยการยกย่องหลักสูตรของหลายประเทศ อาทิเช่น สหรัฐอเมริกา ผู้ที่จะพัฒนาหลักสูตรสาระหลักๆ ที่เป็นหัวใจของการศึกษาได้จะต้องมีองค์คณะที่ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับของคนในสาขานั้นๆ อย่างกว้างขวางอย่างน้อย สองถึงสามคนร่วมกับนักการศึกษา และนักหลักสูตร) กรอบแนวคิดนี้หรือทิศทางที่กำหนดไว้แล้วจะถูกนำมาใช้เป็นจุดเริ่มต้นของความต่อเนื่องเชื่อมโยงในภาพรวมขององค์ประกอบทั้งหมดของหลักสูตร กำหนดทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นเป้าหมาย วัตถุประสงค์ โดยเฉพาะเรื่องความมุ่งลึกของเนื้อหาสาระและมวลประสบการณ์ทั้งหลายทั้งปวง กรอบโครงสร้างเวลาเรียน จุดหมายปลายทางที่เกิดจากการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ ไปจนถึงวิธีการวัดและประเมินผล และความสอดคล้องในภาพรวมระหว่างสิ่งที่จัดไว้ในหลักสูตรกับเป้าหมายและปณิธานที่ตั้งไว้ในหลักสูตร ในขั้นนี้คือการวางแผน สร้างกรอบหรือแผนที่การดำเนินงานนั่นเอง 3) การคัดสรรเนื้อหาสาระ ประสบการณ์ และการลำดับจัดกระทำเนื้อหาสาระในรูปแบบหรือลักษณะที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดและสนองตอบต่อวัตถุประสงค์ของหลักสูตร 4) ขั้นการคัดสรรวิธีการเรียนรู้ที่สนองตอบต่อวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และสอดคล้องกับแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนและบริบทวัฒนธรรมการเรียนรู้ของสังคมขณะนั้น 5) ขั้นตอนการกำหนดเกณฑ์การประเมินผล ผู้เรียนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร สอดคล้องกับหลักการและสนองตอบความต้องการจำเป็นของบริบทสังคมนั้น ระเบียบวิธีวัด (เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล แหล่งข้อมูล ประเภทข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า) การประเมินผล

ข้อมูล และการสรุปผลการประเมินเปรียบเทียบกับ
วัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตรแม้ว่า
กระบวนการพัฒนาหลักสูตรหรือขั้นตอนในการ
พัฒนาหลักสูตรในภาพรวมแล้ว จะมีลักษณะ
คล้ายคลึงกับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรของ
นักพัฒนาหลักสูตรที่กล่าวถึงข้างต้น แต่การได้มาซึ่ง
รายละเอียด และรายละเอียดในแต่ละขั้นการพัฒนา

จะมีความแตกต่างอยู่ไม่น้อย ซึ่งตารางเปรียบเทียบ
ต่อไปนี้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างเฉพาะในกรณี
การพัฒนาหลักสูตรอาเซียนเพื่อการรู้อาเซียน กับ
การพัฒนาหลักสูตรอาเซียนที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน
(ศึกษาจากการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์
หลักสูตร—สำลี ทองริ้ว, 2555)

การเปรียบเทียบกระบวนการพัฒนาหลักสูตรอาเซียนกับหลักสูตรเพื่อการรู้อาเซียน

ขั้นการพัฒนาหลักสูตร	หลักสูตรอาเซียน	หลักสูตรอาเซียนเพื่อการรู้อาเซียน
การศึกษาริบทสังคัม	ศึกษา รวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับประเทศสมาชิก กลุ่มอาเซียนในมิติต่างๆ เน้นประวัติศาสตร์ สภาพ ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี เครื่องแต่งการ ภาษา อาชีพ ฯลฯ รายละเอียดปฏิญญาอาเซียนศึกษา ประเด็นความสนใจที่กำลังอยู่ในกระแสสังคมเพื่อ นำเข้ามาบรรจุเป็นสาระ หรือจัดประสบการณ์เสริม เพิ่มเติมให้กับผู้เรียน (การสอนภาษาจีน การ แลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ ฯลฯ)	ศึกษาทำความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับวิถีชีวิต ของประชาชนในประเทศสมาชิกและความ สัมพันธ์ของประชาชนในกลุ่มอาเซียนในมิติ ต่างๆ (วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง ฯลฯ) ศึกษาความต้องการจำเป็นในมิติ ความรู้ สมรรถนะที่ประชาชนในอาเซียน จะต้องมีเพื่อทำงานร่วมกันทำให้บรรลุ เป้าหมายที่ระบุไว้ในปฏิญญาอาเซียนและ สนธิสัญญาที่เกี่ยวข้อง
การกำหนดกรอบแนวคิดใน การพัฒนาหลักสูตร และวาง กรอบการพัฒนาหลักสูตร	ศึกษาเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษารายละเอียดในมาตรฐานสาระและตัวชี้วัดใน รายวิชาที่เกี่ยวข้อง (สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ ภาษา ต่างประเทศ ฯลฯ) และความสนใจหรือความ เชี่ยวชาญพิเศษของผู้บริหารฯ เพื่อนำมากำหนดเป็น แนวทางหรือกรอบโครงสร้างในการพัฒนาหลักสูตร	วิเคราะห์บริบทสังคมที่ศึกษาวิจัยมา ประมวลสรุปจากผลวิจัยเพื่อนำมากำหนด กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร (พันธ สัญญาระหว่างหลักสูตรกับการรู้อาเซียน ของผู้เรียน) ออกแบบโครงสร้างหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญด้านอาเซียนศึกษา นัก สังคมวิทยา นักหลักสูตร นักการศึกษา ครู และผู้เกี่ยวข้อง นักเศรษฐศาสตร์ การ ต่างประเทศ เป็นอาทิ
การกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ ของหลักสูตร	จัดทำวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยคัดกรองจาก ตัวชี้วัดรายวิชาที่เกี่ยวข้อง และหรือกำหนดเป็น วัตถุประสงค์เฉพาะเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ อาเซียน และความสามารถในการทำงานร่วมกัน (ตย. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน มีความรู้ ความเข้าใจบทบาทสู่ประชาคมอาเซียน มีความรู้ ความเข้าใจวิธีการและการดำเนินตามบันทึกร่วม เข้าใจ)	จัดทำวัตถุประสงค์เฉพาะของหลักสูตรเพื่อ การรู้อาเซียน โดยประมวลจากการ อภิปรายของคณะทำงานฯ แบ่ง วัตถุประสงค์ตามระดับการรู้อาเซียนโดย พิจารณาให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะ และ ความสนใจของผู้เรียน (ตย. มีความรู้และ สามารถสะท้อนความคิดในประเด็น ความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง ความเชื่อมโยง ระหว่างระบบสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมืองของประเทศตนเองและประเทศ อื่นๆ กับเป้าหมายของการรวมกลุ่ม อาเซียนได้ มีความสามารถระบุได้ว่าตนเอง มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับอาเซียนในมิติ ใดบ้าง รายละเอียดในมิติเหล่านั้นคืออะไร

ขั้นการพัฒนาหลักสูตร	หลักสูตรอาเซียน	หลักสูตรอาเซียนเพื่อการรู้อาเซียน
		ผู้เรียนระบุความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียนในมิติได้ระบุศักยภาพและจุดอ่อนของประเทศไทยและตนเองในประเด็นว่าด้วยการสร้างความเข้มแข็งให้กับเป้าหมายตามปฏิญญาอาเซียนได้ ระบุศักยภาพและจุดอ่อนของประเทศในประเด็นว่าด้วยการสร้างความเข้มแข็งให้กับเป้าหมายตามปฏิญญาอาเซียนได้ อธิบายแนวทางในการหาแนวร่วมเพื่อแก้ปัญหาการขาดศักยภาพในเรื่องของประเทศไทยและหรือประเทศกลุ่มอาเซียน ลงมือนำแนวทางที่ออกแบบวางแผนไว้ไปใช้ ภายใต้การควบคุมดูแลของผู้เชี่ยวชาญในด้านและประเมินผลกระทบของการกระทำนั้นได้ ฯลฯ ศึกษา ค้นคว้า ทำงานด้านอาเซียนอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างสรรค์ความมั่งคั่ง มั่นคง ปลอดภัยให้กับประชาคมในภูมิภาค)
การเลือกสรรเนื้อหาสาระที่ลุ่มลึกประสบการณ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และตอบสนองกรอบแนวคิด	ศึกษาและประมวลสาระความรู้ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ การเมือง ฯลฯ ของประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียนในภาพกว้าง (อาจจะทำให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดรายวิชาที่เกี่ยวข้องได้ยาก เนื่องจากไม่ได้เป็นรายวิชาบังคับ)	ประมวลข้อมูลปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ รวบรวม แหล่งข้อมูลที่หลากหลายสำหรับนำเสนอให้ผู้เรียนศึกษา เยี่ยมชม เปรียบเทียบข้อมูล สร้างหรือเลือกใช้วิธีการดำเนินการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ (ในกรณีเช่นนี้หลักสูตรอาเซียนเพื่อการรู้อาเซียนจะต้องเป็นหลักสูตรหลัก จัดให้ผู้เรียนเรียนไปพร้อมๆ กับหลักสูตรสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ไม่สามารถจัดแทรกลงในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง หรือจัดเป็นวิชาเสริมในหลักสูตรแกนกลางสถานศึกษาได้)
การกำหนดเกณฑ์การประเมินสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล และการรายงานผลการประเมิน	ใช้การวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ตามตัวชี้วัดเป็นหลัก	กำหนดเกณฑ์การประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ และประมวลผลความต่อเนื่องของพฤติกรรมติดตามพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของผู้เรียน ศึกษาผลกระทบของการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่มีต่อประเทศไทย และต่อประชาคมอาเซียนจากการสัมภาษณ์หลักฐานเชิงประจักษ์ ฯลฯ

หลักสูตรอาเซียนเพื่อการรู้อาเซียน

หลักสูตรนี้พัฒนาขึ้นโดยใช้กรอบแนวคิด พันธสัญญาระหว่างหลักสูตรกับผู้เรียนและกับสังคม (ที่ต้องการสมาชิกใน สังคมที่มีการรู้อาเซียน) สำหรับประเภทของหลักสูตรอยู่ในกลุ่มหลักสูตรแกน (Core Curriculum) ที่มีแกนหรือศูนย์กลางของ หลักสูตรเป็นจุดหมายปลายทางที่หลักสูตรจะต้อง พาผู้เรียนไปให้ถึง ในที่นี้ใช้ระดับทั้งสี่ของการรู้ อาเซียนเป็นจุดหมายปลายทาง ซึ่งสามารถสรุป โดยสังเขปได้ดังนี้

ระดับที่หนึ่ง ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ข้อมูลพื้นฐานในแง่ประวัติศาสตร์ สภาพภูมิศาสตร์ พื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และ วัฒนธรรม ตลอดจนประวัติความเป็นมาและความสัมพันธ์ของประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียน มีความรู้เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของประเทศ เหล่านี้ในเชิงความสัมพันธ์กับตัวเองและประเทศไทย

ระดับที่สอง ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายที่เป็นหัวใจของการ รวมกลุ่มอาเซียน และสนธิสัญญาอาเซียนฉบับต่างๆ กับประเทศไทยกับสังคมที่ตนอยู่ และโดยเฉพาะกับ ตนเอง มองเห็นแนวทาง ในการทำให้ตนเอง สังคม ที่ตนอยู่ และประเทศไทยบรรลุเป้าหมายนั้น และมี ส่วนผลักดันให้เป้าหมายของอาเซียนบรรลุผล ใน ภาพรวม

ระดับที่สาม ผู้เรียนมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ ปัญหา ตระหนักถึงปัญหา และกรณีพิพาทต่างๆ ที่ กำลังเกิดขึ้นในภูมิภาคอาเซียนและผลกระทบของ

ปัญหาเหล่านั้นต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของ ประเทศไทยและของภูมิภาคอาเซียนในภาพรวม

ระดับที่สี่ ผู้เรียนมีความสามารถนำความรู้ ที่ประมวลได้จากการเรียนการสอนไปสู่การปฏิบัติ จริงได้ สามารถทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนในการทำ ให้เป้าหมายการรวมกลุ่มอาเซียนบรรลุจุดหมาย ปลายทางที่ระบุไว้ได้ มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป จากการเน้นการพัฒนาตนเอง และประเทศให้มั่นคง มั่นคง สร้างศักยภาพการแข่งขันกันเองและแข่งขัน กับประเทศเพื่อนบ้าน ไปเป็นการสร้างความ แข็งแกร่งให้กับตนเองเพื่อสามารถช่วยตนเอง พึ่งพาตนเองอย่างมีคุณภาพ และสามารถพัฒนา ความแข็งแกร่งนั้นให้เป็นเป็นที่พึ่งของคนอื่นได้

ลักษณะสำคัญประการหนึ่งของหลักสูตร แบบแกน (Core Curriculum) คือเนื้อหาสาระ ประสพการณ์ และการจัดการเรียนรู้ในรายละเอียด จะไม่จำกัดอยู่เฉพาะในรายวิชาใดรายวิชาหนึ่ง เท่านั้น หากแต่ใช้หลักการบูรณาการข้ามรายวิชา หรือแม้แต่สาระอื่นๆ ที่ไม่ได้อยู่ในหลักสูตร มาตรฐานเข้ามารวมเข้าด้วยกันเป็นหน่วยการเรียนรู้ เดียวกัน หรือหน่วยการเรียนรู้อีกหน่วยหนึ่ง ต่างหาก

ในภาพรวมแล้ว ถ้าจะจัดสรรเนื้อหาสาระ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำให้ผู้เรียนสามารถ บรรลุเป้าหมายการรู้อาเซียนในแต่ละระดับ เนื้อหา สาระและข้อมูลเหล่านี้จะเป็นดังนี้

หลักสูตรอาเซียนเพื่อการเรียนรู้อาเซียนระดับที่ 1

หน่วยที่ 1	ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับรายละเอียดพื้นฐานของบรรดาประเทศสมาชิกทั้งสิบ ในมิติประวัติศาสตร์ ความเป็นมา สภาพภูมิศาสตร์ ระบบการเมือง สภาพสังคม วัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ ระบบเศรษฐกิจ การศึกษา และภาษา
หน่วยที่ 2	ข้อมูลและรายละเอียดทั่วไปเกี่ยวกับประวัติที่มาของการรวมกลุ่มอาเซียน กฎบัตร ปฏิญญาต่าง สนธิสัญญาฉบับต่างๆที่ประเทศสมาชิกทำร่วมกันในต่างวาระ ต่างโอกาส ฯลฯ

หน่วยที่ 3	ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารทั่วไปในประเทศสมาชิก และระหว่างประเทศไทยกับคนในประเทศสมาชิก รวมถึงภาษากลาง (อังกฤษ) ความสัมพันธ์ของรากภาษา และการเรียนรู้ภาษาประเทศสมาชิกที่น่าจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้เรียน
หน่วยที่ 4	ข้อมูลเกี่ยวกับความเคลื่อนไหว ในมิติต่างๆ โดยเฉพาะมิติการเมือง เศรษฐกิจ การค้า สภาพบ้านเมือง ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงด้าน ความนิยม ฯลฯ ของคนในประเทศสมาชิก
หน่วยที่ 5	ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศสมาชิกอื่นๆ ในมิติประวัติศาสตร์ สภาพเขตแดนทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์ในมิติการเมือง มิติเศรษฐกิจ การต่างประเทศ ความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรม

หลักสูตรอาเซียนเพื่อการเรียนรู้อาเซียนระดับที่ 2

หน่วยที่ 1	รายละเอียดและข้อมูลเกี่ยวกับท่าทีของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศที่มีต่อกฎบัตร ปฏิญญา สนธิสัญญาต่างๆ และข้อมูลเกี่ยวกับท่าทีของประเทศไทยที่มีต่อข้อตกลงเหล่านี้ในมิติต่างๆ
หน่วยที่ 2	รายละเอียดของกฎบัตร และข้อตกลงต่างๆที่มีผลกระทบต่อประเทศไทย คนไทยและประเทศสมาชิกในมิติการสร้างคามมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ สร้างความ เข้มแข็งทางการเมือง และลดข้อพิพาทเขตแดนและบทบาทของประเทศไทยในอันที่จะส่งเสริมให้เกิดการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว
หน่วยที่ 3	รายละเอียดของข้อมูล และแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวภายใต้ชื่อ “อาเซียน” ของภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนหน่วยงานระหว่างประเทศต่างๆ ที่ส่งผลกระทบโดยตรง (วิถีชีวิต) กับผู้เรียน และสังคม

หลักสูตรอาเซียนเพื่อการเรียนรู้อาเซียนระดับที่ 3

หน่วยที่ 1	ข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับปัญหาในมิติต่างๆอันเป็นผลมาจากการดำเนินการตามข้อตกลงร่วมกันของอาเซียนที่กำลังเกิดขึ้นในประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน รวมถึงประเทศไทย และรวมถึงวิธีการแก้ปัญหาเหล่านั้น
หน่วยที่ 2	ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบอันเกิดจากปัญหานั้นเป็นผลจากการดำเนินการตามและไม่ดำเนินการตามข้อตกลงของของบรรดาประเทศสมาชิกที่มีต่อประเทศไทย และคนไทย
หน่วยที่ 3	ข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่เสนอทางออกเกี่ยวกับการจัดการปัญหา และผลกระทบที่เกิดจากปัญหาการไม่ดำเนินการตามข้อตกลง

หลักสูตรอาเซียนเพื่อการเรียนรู้อาเซียนระดับที่ 4

หน่วยที่ 1	การสังเกตการณ์ การประชุม การดำเนินงานโครงการต่างๆที่จัดโดย ASEAN เพื่อประเมินวิธีการดำเนินงานและผลการดำเนินการว่าบรรลุเป้าหมายการรวมกลุ่มอาเซียนในมิติใดบ้าง
หน่วยที่ 2	การมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับ ASEAN เพื่อช่วยให้บรรลุเป้าหมายในมิติใดมิติหนึ่ง
หน่วยที่ 3	การทำโครงการสื่อสารเฉพาะเรื่องที่จะช่วยให้คนไทยสามารถติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการดำเนินงานของ ASEAN และเข้าถึงทิศทางการวางตัว กำหนดบทบาทของตนเองในการเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของอาเซียน
หน่วยที่ 4	สร้างเครือข่ายชุมชน ASEAN อย่างกว้างขวาง เพื่อร่วมกันทำงานสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศสมาชิกอย่างถาวร

การนำเสนอภาพกว้างๆ ของหลักสูตรอาเซียนเพื่อการรู้อาเซียนในที่นี้ เน้นให้ความสำคัญต่อรูปแบบของหลักสูตร และองค์ประกอบบางประการของหลักสูตรเท่านั้น ไม่ได้ให้รายละเอียดในเรื่องการศึกษาบริบทสังคมเพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องกำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร ยังไม่ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการเรียนรู้ที่จะต้องไปในทิศทางเดียวกันกับกรอบแนวคิดนั้น และยังไม่ได้กำหนดเกณฑ์ในการประเมินหลักสูตร และผลกระทบบของหลักสูตร รวมไปถึงยังไม่ได้ให้ทิศทางการพัฒนาเครื่องมือการเก็บข้อมูลสำหรับการประเมินหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรอาเซียนเพื่อการรู้อาเซียนเป็นเรื่องค่อนข้างซับซ้อน ต้องใช้เวลางบประมาณและต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรขั้นสูง และผู้รู้เรื่องอาเซียนในระดับที่

มีทั้งความรู้และประสบการณ์การทำงานกับอาเซียนมาเป็นอย่างดี แต่ที่สำคัญคือจะต้องผ่านการประเมินวิพากษ์ และติดตามผลกระทบของหลักสูตรที่มีต่อผู้เรียนและสังคมอาเซียนก่อนนำออกเผยแพร่และใช้ในวงกว้างเพื่อให้แน่ใจว่าทำให้ผู้เรียนและสังคมได้รับประโยชน์จากหลักสูตร “อาเซียน” นั้นอย่างเต็มที่ ดังนั้นหลักสูตรอาเซียนที่สถานศึกษาและแม้แต่สถาบันหลายๆ แห่งได้พยายามพัฒนาขึ้นมา นั้น แม้จะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี น่าสนใจและน่าจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมได้ในระดับหนึ่ง แต่คงจะต้องมีการปรับปรุง และพัฒนาต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการรู้อาเซียนในระดับที่ผู้เรียนสามารถรู้เท่าทัน รู้ลึก รู้รอบ รู้คิด รู้ติดตามเพื่อประโยชน์ของตนเองโดยตรง และเพื่อประโยชน์ของประเทศไทยโดยรวมอย่างแท้จริงต่อไป